

«Αὐτὸ πού ξέρει κάθε γυναῖκα»

Τζαίημς Μπάρρι

Θίασος κ. Κατερίνας Ἀνδρεάδῃ
(Θέατρο Πλατ. Κυριακού)

Κριτικὸ σημείωμα τοῦ κ. ΠΟΛ. ΜΟΣΧΟΒΙΤῆ

Ὁ «Ἐλεύθερος Καλλιτεχνικὸς Ὀργανισμὸς» τῆς Κυρίας Κατερίνας Ἀνδρεάδῃ ἔδωκε τὴν 9ην τοῦ μηνὸς τὸ δρᾶδου τὴν πρώτην ἐνὸς ἀπὸ τὰ πιὸ χαριτωμένα ἔργα τοῦ ἀγγλικοῦ δραματολογίου τῆς ἐποχῆς.

Ἀνέβασε τὸ «Αὐτὸ πού ξέρει κάθε γυναῖκα» τοῦ Τζαίημς Μπάρρι (4 πράξεις, 5 εἰκόνες). Εἶνε ὁ συγγραφεὺς, πού ἡ κυρία Ἀνδρεάδῃ, πρώτη ἐνεφάνισε τὴ θερινὴν περίοδον τοῦ 1938.

Ἡ Μάγγη Γουίλη (κυρία Κατερίνα Ἀνδρεάδῃ), κοπέλλα 26 χρόνων, καλὴ, ἀξία, ἐξυπνὴ, δὲν ἔχει καμμία ἀπὸ τίς χάρες, πού κάνουν τίς γυναῖκες ποθητές. Ζῆ στὸ σπίτι τῆς, στὴ Γλασκώδη (εἶνε σκωτσέζα) μὲ τὸν πατέρα τῆς Ἄλικ (Σταρένιος) καὶ τὰ δύο τῆς ἀδελφία, τὸ Τζαίημς (Δαμασιώτης) καὶ τὸ Δαυῖδ (Γιολάσης). Μάταια καὶ οἱ τρεῖς προσπαθοῦν νὰ τὴν παντρεύουν. Ἡ Μάγγη δὲν εἶνε ἀσχημὴ. Εἶνε κάτι χειρότερον: Ἄχαρη.

Ἀλλὰ ἕνας σπουδαστὴς, φτωχὸς μὰ «δυνατὸς», ὁ Τζῶν Σάντ (Χρηστογιαννόπουλος) μὴ ἔχων διδλία γιὰ διάβασμα, μπαίνει, κάθε δρᾶδου, ἀπὸ τὸ παράθυρον στὸ σπίτι τῶν Γουίλη. Ἐκεῖ χρησιμοποιοῖ τὴν βιβλιοθήκην, πού ἔχουν, χωρὶς νὰ τὴν μεταχειρίζωνται, καὶ διαβάσει. Τὸν συλλαμβάνουν ἕνα δρᾶδου ἐπ' αὐτοφῶρον. Στὴν κουβένταν τοῦ κάνουν μιὰ πρότασιν: Θὰ τοῦ δώσουν τριακόσιες λίρες, γιὰ νὰ τελειώσῃ τὴν σπουδὴν του. Εἰς ἀντάλλαγμα ὑποχρεοῦται ἐντὸς πέντε ἐτῶν νὰ παντρευτῆ τὴ Μάγγην, ἐκτὸς ἐὰν αὐτὴ ἢ παντρευτῆ ἐν τῷ μεταξύ ἢ δὲν τὸν θέλῃ. Ὁ Τζῶν Σάντ ἐπιτυγχάνει στὴ ζωὴ του: Ἐκλέγεται δουλευτῆς. Θριαμβεῖ. Παντρεύεται τὴ Μάγγην, ἀλλὰ δὲν τὴν ἀγαπᾷ. Δὲν

μπορεῖ νὰ ἐκτιμῆσῃ πόσον τοῦ εἶνε πολὺτιμη στὴ ζωὴ του. Πρακτικὸς (σκωτσέζος εἶνε κι' αὐτός) φιλόδοξος, ἀρριβίστας, πεπεισμένος ὅτι εἶνε ἀποκλειστικὰ αὐτοδημιουργητὸς, ὅτι εἶνε «δυνατὸς», ὅτι κανεὶς δὲν τὸν βοήθησε ν' ἀνέβῃ (ποῖος, λοιπὸν θὰ μπορούσε νὰ τὸν βοηθήσῃ αὐτόν;) δὲν εἶνε ὡς τόσο στὸ βάθος κακός. Τὴν γυναῖκα του δὲν τὴν ἀγαπᾷ. Δὲν προσέχει ὥστε νὰ καταλάβῃ τί τῆς χρεωστᾷ. Γεμάτος ἀπ' τὸν ἑαυτὸ του δέχεται τὴν (ὡς τόσο ἀποφασιστικὰ εὐεργετικὴν γιὰ τὴν σταδιοδρομίαν του) ἐπίδρασιν τῆς γυναίκας του χωρὶς νὰ καταλαβαίνει τί τῆς ὀφείλει. Ἐνας ὑπουργὸς, σημαντικὸς παράγων τοῦ κόμματος, ὁ κ. Βενεῖμπλ. (Ἀποστολίδης) τὸ ὑποπτεύεται ἀλλὰ ἡ Μάγγη κάνει ὅ,τι μπορεῖ γιὰ νὰ πείσῃ τοὺς πάντας πὼς αὐτὴ τὸ μόνον πού κάνει εἶνε νὰ χτυπᾷ στὴ μηχανή τοὺς τόσο ἐπιτυχεῖς καὶ ἐκτιμώμενους λόγους τοῦ ἀνδρα τῆς. Μόνον μιὰ ἐξυπνὴ γερόντισσα, ἐξυπνὴ καὶ φίνα, γεμάτη πείρα τοῦ κόσμου ἀλλὰ καὶ λεπτότητα καὶ καλωσύνη ἴση μὲ τὴν εὐθυμὴν ἐξυπνάδα τῆς, ἡ κοντέσσα ντὲ λὰ Μπριέρ, (Ἀνθὴ Μηλιάδῃ) καταλαβαίνει ἕως ἕνα σημεῖον τί γίνεται. Συμβαλεῖ γι' αὐτὸν τρυφερὰ καὶ διακριτικὰ ὅσον καὶ ἐξυπνὰ, πολιτισμένα, ὡς καλὴ μεγάλη κυρία, τὴ Μάγγην. Ὅταν ὁ Σάντ δρίσκεται στὰ πρόθυρα τῆς ὑπουργοποιήσεως, τῆς τελικῆς καθιερώσεως τῆς ἐπιτυχίας του, ἀγαπᾷ μέχρι πάθους (τουλάχιστον ἔτσι νομίζει) τὴν ὡμορφὴν κοσμικὴν κοῦκλαν Σίμπυλ (Μαίρη Ρώμα). Τὸ ἐρωτικὸ αὐτὸ ἐπεισόδιον ταραξίει τὴν συζυγικὴν του ζωὴν. Ἀποφασίζει νὰ χωρῆσῃ. Ἡ Μάγγη ὅμως πού τὸν λατρεύει, δὲν εἶνε «ὡς τίς ἄλλες

(Συνέχεια στὴν 4ῃ σελίδα)

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν 1ῃ σελίδα)

γυναῖκες». Μὲ κατανόησιν, μὲ ἐξυπνάδα, μὲ ἀγάπην, μὲ μοναδικὴν στοργήν, μὲ κύρια σκέψιν ὅχι τόσο τὴ δικὴ τῆς εὐτυχίας ὅσον τὴ δικὴν του, προσφεύγει σὲ ἕνα μέσον κομψότατον, ἀλλὰ καὶ ὡμορφῆς γυναικεῖο. Καὶ σὲ τρεῖς βδομάδες μέσα ὁ ἀνδρας τῆς ἀνακαλύπτει ὅτι δὲν ἀγαπᾷ τὴ Σίμπυλ, ὅπως καὶ αὐτὴ ἀνακαλύπτει ὅτι βαρέθηκε τὸ Σάντ. Συγχρόνως ὅμως ὁ Σάντ λαμβάνει τὴν εὐκαιρίαν νὰ διαπιστώσῃ ὅτι χρεωστᾷ ἄπειρα πράγματα στὴν διακριτικὴν, ἀλλὰ ἀποφασιστικὴν ἀξίαν συνεργασίας τῆς Μάγγης. Ταπεινώνεται. Νομίζει πὼς πᾶν τῶρα δὲν μπορεῖ νὰ ζῆσῃ μὲ τὴ Μάγγην «τὴ γυναῖκα πού ἐταπεινώσε τὸν ἀνδρα τῆς». Ἐκείνη ὅμως, στοργικὰ, μὲ βαθύτατον ἔρωτα, ἴσον μὲ τὸ θαυμασμὸν τῆς γι' αὐτὸ, τοῦ λείει ἀπαλά: «Δὲν ἔκανα τίποτε ἀσυνεῖθιστον, Τζῶν. Κάθε ἀντρας, πού βρίσκεται ψηλά, τοῦ ἀρέσει νὰ νομίζῃ, πὼς μόνος του τὸ κατάρβωσε. Καὶ ἡ γυναῖκα του χαμογελά καὶ τὸν ἀφίνει νὰ τὸ πιστεύῃ. Εἶναι τὸ μόνον μας παιγνίδιον. Κάθε γυναῖκα τὸ ξέρει αὐτό». Καὶ τὸν καλεῖ νὰ τὴν κυττάξῃ. Νὰ «τὴν ἰδῇ» γιὰ πρώτην φοράν. Καὶ νὰ γελάσῃ λίγο. Μάταια τῆς ἀπαντᾷ «δὲ μπορῶ νὰ γελάσω». Σὲ λίγο τὸ χαμόγελον χαράζει τὰ πεισματικὰ σφιγμένα χεῖλην του. Τὸ χαμόγελον γίνεται ἀμέσως τὸ ἐγκάρδιον κοινὸν γέλιον τῶν δύο συζύγων, τὸ γέλιον πού λυώνει τὸν αἰσθηματικὸν πάγον τοῦ Τζῶν, τὸ γέλιον πού ἀρχίζει τὴν νέαν περίοδον εὐτυχισμένης πλέον ζωῆς τοῦ ἀνδρόγονου.

Βέβαια ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἔργου δὲν εἶναι πολυσύνθετη. Δὲν ἀναφέρεται σὲ καταστάσεις καὶ προβλήματα περίπλοκα. Ἀπλῆ, θάλεγε κανεὶς σχεδὸν ἀφελῶς ἀπλῆ, δίνει ὡς τόσο εἰς τὸν συγγραφέαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ μᾶς χαρίσῃ πλοῦτῃ ἀπὸ τὸ περίσσειμα τῆς ψυχῆς του. Νὰ ζωγραφίσῃ χαρακτηριστὰς ζωντανούς. Νὰ ἐμφανίσῃ στὴ σκηνὴν πλάσματα τοῦ καλοῦ Θεοῦ ἀληθινὰ καὶ ὅχι κοῦκλες. Ὅλα αὐτὰ τὰ προσόντα κάνουν τὸ ἔργον πίνακα μεστὸ ἀπὸ ἀνθρωπινότητα. Μεστὸ ἀπὸ ἀλήθειαν. Δηλαδή ἀπὸ πραγματικὴν τέχνην, χωρὶς ἐπιτηδεύσεις, χωρὶς φτιασιδίαν, χωρὶς ἐκζητήσεις. Λίγος ρομαντισμὸς δέβαιος ὑπάρχει. Λίγον ἠθογραφικὸν χρῶμα (ὅσῳ χρειάζεται γιὰ στολίδιον τοῦ ἔργου) εἶναι ὀλοφάνερο. Ἀλλὰ αὐτὰ μακρὰ

ἀπὸ τὸ νὰ βλάπτουν, προσθέτουν στὴν ὅλη σύνθεσι τοῦ ἔργου. Πρέπει νὰ προστεθῆ ὅτι τοῦτο ἀπὸ ἀπόψεως διαλόγου, εἶναι ἀπηλλαγμένο καὶ ἀπὸ τὸ ἐπιθετικὸ ἐκεῖνο πνεῦμα ποῦ χαρακτηρίζει τὰ ἔργα τοῦ Μπέρναρ Σόου, τὸ πνεῦμα ποῦ ἔκανε — μαζί με τ' ἄλλα προσόντα — κυρίως τὴν τύχη τοῦ ἔξυπνου Ἴρλανδοῦ, ἀλλὰ νομίζω πὼς εἶναι καὶ ὁ κυριώτερος λόγος του, γιὰ τὸν ὁποῖον δὲν φαίνεται ὅτι μπορεῖ νὰ προβλέπεται γιὰ τὸ ἔργον τοῦ Σόου ἢ μακρὰ ἐπιδίωξις ποῦ χαρακτηρίζει — καὶ ἀπόδεικνύει — τὴν πραγματικὴ ἀνωτερότητα τῶν ἀνθρώπων ἔργων. Ὁ Μπάρρι δὲν κάνει πνεῦμα καὶ περίτεχνο ὕφος ἐπειδὴ κάνει τέχνη, δηλαδὴ δίνει εἰλικρινά, τίμια, πιστὰ «ζωή».

* *

Ἡ μετάφρασι τοῦ ἔργου (τῆς κυρίας Κάρμα) ἀρκετὰ καλὴ. Ἡ σκηνοθεσία τοῦ κ. Σαραντίδη ἐπιτυχής. Τὰ σκηνικά τοῦ κ. Βακαλο λεπτότατα.

⊙⊙

Ἡ ἀπόδοσις ἄψογη. Ἡ κυρία Κατερίνα Ἀνδρεάδη σίγουρα σημειώνει μετὰ τὸ ρόλο αὐτὸ μία ἀπὸ τὶς λαμπρότερες, τὶς πρὸ ἀνεπίληπτες καλλιτεχνικὲς τῆς δημιουργίης. Ὡς Μάγγη, γυναικὰ στοργικὴ, τρυφερή, ἀφωσιωμένη, ἔξυπνη, θαρραλέα, διακριτικὴ, ἀλλὰ καὶ ἐρωτευμένη, σπαρασσομένη ἀπὸ πόνου καὶ ἀγωνία, ποῦ ὁμως ξέρει νὰ τὶς κρύβῃ τόσῳ ἀνθρώπινα, ἔπαιξε τὸ δύσκολο ρόλο μετὰ ἀπόλυτη κατανόησι καὶ ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία. Ἡ κυρία Μηλιάδη ὡς γρηὰ κοντέσσα τετραπέρατη ὅσο καὶ καλὴ καὶ πολιτισμένη ἦταν τέλεια ὅπως καὶ ὁ κ. Ἀποστολίδης, στὸ ρόλο του τοῦ γέρω-ὑπουργοῦ. Καλὰ ἐπίσης ἐκράτησε — καὶ εἶναι ἐκτάκτως ἐνθαρρυντικὸ γιὰ τὸ μέλλον του — τὸ ρόλο τοῦ Σάντ ὁ κ. Χρηστογιαννόπουλος, μ' ὅλο ποῦ εἶναι ἀκόμα νέος καὶ τοῦ μένει νὰ δουλέψῃ πολὺ γιὰ νὰ δώσῃ ἄ,τι—αὐτὴ τὴ φορά—ἔδειξε πὼς ἐνδέχεται νὰ μπορῆ νὰ δώσῃ. Οἱ κ. κ. Σταρένιος, Δαμασιώτης, Γιολάσης πολὺ καλοὶ. Κομφότατη ἡ κυρία Ρώμα εἰς τὸ ρόλο τῆς Σιμπύλλης, εἶχε ἐμφανίσεις δροσερώτατες. Φοβοῦμαι ἐν ταῦτοις πὼς δὲν μπορῶ εἰλικρινῶς νὰ πῶ ὅτι τὸ παίξιμό της ἦταν ἐπίσης ἄψογο.

Τὸ ἔργο ἀρέσει πολὺ. Τὰ σχόλια τοῦ κοινοῦ φεύγοντος — τ' ἄκουσα τυχαίως—ἦταν θερμότατα.

ΠΟΛ. ΜΟΣΧΟΒΙΤΗΣ